

ב"ה

חנוכה – מקץ

חנוכה ופורים - נצח והוד

כללות הימים טובים אצל בני ישראל הם באופן מצומצם ומכוון לפי הצורך, לא פחות ולא יותר (כמו כל עניני תורה ומצוה שהם באופן ד"לא תוסף גו' ולא תגרע"^[1]), והם: שלש רגלים, פסח שבועות וסוכות, וכן חנוכה ופורים, שנקראים ימים טובים בכמה הלכות ובכמה ענינים, ועד שבכמה ענינים הנה גם ראש השנה ויום הכיפורים נכללים במנין הימים טובים (כפי שהדבר נוגע לנוסח הקידוש וההבדלה וכיוצא בזה).

ומתאים גם לענין כפי שהוא בספירות - כפי שמבאר רבינו הזקן, בלקוטי תורה דרושי ראש השנה^[2], שראש השנה ויום הכיפורים הם בחינת הראש, שיש בו חיצוניות (ראש השנה) ופנימיות (יום הכיפורים), פסח שבועות וסוכות הם בחינת חסד גבורה תפארת, וחנוכה ופורים הם בחינת נצח והוד.

וכיון שעל פי קבלה הנה נצח והוד הם "לבר מגופא"^[3], הרי מובן, שכן הוא גם בנוגע לימים טובים דחנוכה ופורים:

הימים טובים דפסח שבועות וסוכות (ועל דרך זה בנוגע לראש השנה ויום הכיפורים שנתפרשו בתורה: "בחודש השביעי באחד לחודש"^[4], ו"בעשור לחודש"^[5]) - נקבעו בזמן שבני ישראל היו במעמד ומצב של חירות, בהיותם בעלי-בתים על עצמם, כמודגש בהתחלת הימים טובים - חג הפסח, חג המצות, שהוא היום טוב הראשון, "ראש השנה לרגלים"^[6] - שנקרא "זמן חרותנו"; ועל דרך זה בחג השבועות, שאין לו קביעות בפני עצמו, אלא חל ביום החמישים לחג הפסח, בתור המשך אליו - הרי זה גם כשבני ישראל הם במעמד ומצב של חירות, שאז חוגגים את "חג הקציר"^[7]; ועל דרך זה בנוגע ל"חג האסיף", חג הסוכות, בגלל ש"בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציא אותם מארץ מצרים"^[8], שאז נעשו בני ישראל לעם בפני עצמו, באופן שאין עליהם בעל הבית מלבד הקב"ה, אין עליהם אלא ה' אלקיהם^[9].

ואף ששלושה ימים טובים אלו הם בתקופת הזמן שבית המקדש היה קיים והן משחרב בית המקדש - הרי עצם קביעות הימים טובים קשורה עם היות בני ישראל עם בפני עצמו, בעלי-בתים על עצמם.

מה שאין כן חנוכה ופורים - שהם כנגד נצח והוד ש"לבר מגופא" - נקבעו בזמן שבני ישראל לא היו בעלי-בתים על עצמם:

על פי המסופר בארוכה בדברי ימי ישראל - נקבע חנוכה בזמן ששלטה "מלכות יון הרשעה", וקביעת היום-טוב היא - לא על פריקת עול מלכות יון, שהרי העול של מלכות יון נשאר גם לאחר ביטול הגזירה (למשך זמן קצר, ומיד לאחר זה (עוד לפני חורבן בית המקדש) היתה מלכות רומי, כמבואר במסכת שבת^[10] פרטי הזמנים בזה), אלא היום טוב הוא על ביטול הגזירה, והיינו, שלא היתה עוד מלכות יון הרשעה, אלא הניחו לבני ישראל (וסייעו להם) ללמוד תורה ולקיים מצוות.

וישנו יום טוב נוסף שהוא "לבר מגופא" - היום טוב דפורים:

אף על פי שבזמן - קדם פורים לחנוכה, וזהו גם מה שהסיפור דפורים במגילת אסתר נכלל בכתבי הקודש, ואילו עניני חנוכה הם בתורה שבעל פה, מכל מקום, בנוגע למעמד ומצב של בני ישראל, הנה בזמן דחנוכה, אף ששלטה מלכות יון הרשעה, היו בני ישראל על אדמתם (גם אז היו מעט מבני ישראל בגולה, אבל עיקר ורוב בני ישראל היו בארץ ישראל), ושם אירע נס חנוכה - בירושלים, ועל שם זה נקבעו ימי חנוכה בכל תפוצות ישראל;

מה שאין כן בפורים, הנה אפילו לאחר שבטלה גזירת המן היו בני ישראל במעמד ומצב ד"מפוזר ומפורד בין העמים" (גם אז היו מעט מבני ישראל בארץ ישראל, אבל, נוסף לכך שגם הם היו תחת מלכות אחשורוש שהיתה, "מהודו ועד כוש שבע ועשרים ומאה מדינה"^[11], כולל גם ארץ ישראל, הנה עיקר ורוב בני ישראל היו במעמד ומצב ד"מפוזר ומפורד בין העמים"), כדברי המן לאחשורוש: "ישנו עם אחד מפוזר ומפורד בין העמים בכל מדינות מלכותך", וכדאיתא במדרשי חכמינו ז"ל^[12] שהמן אמר לאחשורוש: "שמא תאמר קרחה אני עושה במלכותך (שמלכות אחת מליאה מהם), מפוזרין הם בין העמים" [והרי המן לא אמר דבר שקר, שלכן למדים ממנו לכל הדורות כולם בנוגע ל"לשון הרע" (עד כמה צריך להזהר מלשון הרע) דוקא, ולא

בנוגע ל"מוציא שם רע", כיון שאמר את האמת (אלא שהמן הרשע ידע איך לומר זאת באופן שיגרום תוצאה הפכית), וגם המקום שבו היו מרדכי ואסתר, ובהן אירע הנס כו' – היה בגלות דוקא.

קטע משיחת פורים, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ה'תשכ"ו ע' 153.

[1] פ' ראה יג, א.

[2] נח, א.

[3] זח"א כא, ב.

[4] אמור כג, כד.

[5] אמור שם כז.

[6] ריש ר"ה, שם ד, א.

[7] משפטים כג, טז.

[8] אמור שם, מג.

[9] ע"ד לשון חז"ל הוריות יו"ד, א. (במשנה). וש"נ.

[10] טו, א.

[11] אסתר א, א.

[12] מגילה יג, ב.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שמואל זלמן, טוב משיבא, אברהם יוד, אברהם, משה